

Brabant C

1^e termijn gedeputeerde, Vergadering Commissie CS 6 juni 2014

Algemeen

Veel in beweging

In Brabant is veel in beweging op het terrein van cultuur, waarbij het brede belang van kunst en cultuur steeds beter tot uitdrukking komt door cross-overs met zorg (bijv. kunst in verzorgingstehuizen), sociaal (buurtcultuur), VTE (Van Gogh, JB500) en bedrijfsleven (Daan Roosegaarde, Piet Hein Eek). Het belang van samenwerken binnen cultuur (De Kunst van Brabant), maar ook tussen cultuur en economie en leefbaarheid wordt steeds groter. Met Brabant C wil de provincie via kunst en cultuur een extra impuls geven aan Brabant en aan die samenwerking.

Essentmiddelen incidenteel

De extra impuls wordt gegeven met de incidentele middelen van de Essent-investeringsagenda. Daarmee zijn we dus ook gehouden aan de criteria die Provinciale Staten hebben vastgesteld voor aanwending van die middelen. De investeringsmiddelen staan naast de reguliere middelen, waarmee de provincie beleid uitvoert op het gebied van amateurkunst, cultuureducatie, erfgoed en professionele kunsten. Inhoudelijk is er zeker sprake van verbinding tussen het reguliere beleid en het voorgestelde fonds, omdat beide bijdragen aan de uitwerking van de door PS vastgestelde Cultuuragenda en de daarin opgenomen versterking van het cultuursysteem.

Eventuele tweede tranche

De doelen zijn net als bij de Agenda van Brabant en de Cultuuragenda gezet op 2020; het betreft hier een langere termijn investering in Brabant. In beslispunt 2 wordt voorgesteld om nu een deel van de €40 mln die in de eerste tranche van de investeringsagenda gereserveerd waren voor culturele hoofdstad, toe te wijzen aan het Brabant C Fonds. Er wordt een bedrag van €25 mln voorgesteld voor de komende 4 jaar. Tevens wordt gevraagd de overige middelen ad €15 mln beschikbaar te houden voor een eventuele 2^e tranche. Op basis van een evaluatie in 2017 zal PS dan besluiten over ofwel het beëindigen van het fonds, een tweede tranche van €15 mln of eventueel zelfs meer. De combinatie van een evaluatie en het perspectief van een eventuele 2^e tranche, legt bij het veld de uitdaging neer om van het fonds een succes te maken.

Relatie voorjaarsnota

Het dossier Brabant C gaat over de toewijzing van gereserveerde middelen van de investeringsagenda. De hoofdbeslissing hierover is genomen bij de eerste tranche in december 2010. Het dossier Brabant C is een zelfstandig dossier met eigen beslispunten. Het dossier is in die zin geen besluitvormend onderdeel van de Voorjaarsnota. In de agendering vallen de dossiers samen en vanwege de transparantie is Brabant C in de voorjaarsnota genoemd (niet als beslispunt).

Urgentie

Om het fonds nog deze statenperiode, in januari 2015, van start te laten gaan, is het van belang om op 4 juli te besluiten over Brabant C. Deze urgentie wordt aan alle kanten echt gevoeld. Ook vanuit de Commissie is regelmatig aangedrongen op tempo.

1. Vervolgproces

Nu hoofdbeslissing

In de Commissie zijn vragen gesteld die voor een deel te maken hebben met de verdere uitwerking. Het dossier dat op 4 juli voorligt in PS, gaat over de hoofdbeslissing een fonds in te stellen, de middelen toe te wijzen en een stichting op te richten. Daarna wordt deze beslissing door GS uitgewerkt in een zogenaamd Wensen en Bedenkingen dossier.

Uitwerking in Wensen en Bedenkingen dossier

Bij de uitwerking van het fonds staan 3 zaken centraal:

1. Hoe ziet de stichting eruit en wat is de invloed van de provincie op de stichting. Dit wordt uitgewerkt in de oprichtingsacte annex statuten.
2. Wat is de opdracht die door de provincie wordt gegeven aan de stichting. Dit wordt uitgewerkt in de zogenaamde opdracht tot uitvoering.
3. Hoe gaat de stichting om met de projectvoorstellen van initiatiefnemers. Dit wordt uitgewerkt in het financieringsreglement.

Het geheel van deze 3 (juridische) stukken wordt na de zomer aan PS voorgelegd, waarbij PS wensen en bedenkingen kan inbrengen. Bij dit dossier zal ook het definitieve businessplan worden aangeboden. Het Wensen en Bedenkingen-dossier is voorzien voor 12 september in de Commissie CS. De reactie van GS daarop zal dan op 3 oktober in PS worden besproken, waarna GS het verzoek om de stichting te mogen oprichten kan versturen naar de minister van BZK. Na goedkeuring door de minister kan oprichting van de stichting plaatsvinden.

2. Wie kan een project indienen en welke eisen worden gesteld

Initiatiefnemers zijn aan zet

De Commissie CS heeft vragen gesteld over wie een project kan indienen en of dat alleen de “usual suspects” zijn. Het antwoord hierop is nee. De kern van het voorstel Brabant C is dat het niet een top-down plan van de overheid is, maar dat plannen juist vanuit initiatiefnemers in de samenleving komen. En daarmee hebben we dus niet in de hand wie met voorstellen komt.

Voor deze benadering is gekozen op grond van een van de ‘lessons learned’ van culturele hoofdstad en past bij een moderne, minder allesbepalende overheid. De overheid stelt doelen (zie p4 van het Statenvoorstel onder “Doel”; waar “concrete resultaten” staat, kan ook worden gelezen “concrete doelen”), stuurt met criteria (zie paragraaf 5.4 Businessplan; deze worden nader uitgewerkt als onderdeel van het Wensen en Bedenkingen-dossier) en toetst op resultaten (monitoring en effectmeting).

In stappen:

- Projectvoorstellen van initiatiefnemers worden ingediend bij Brabant C;
- Deze worden door de community getoetst aan de vooraf opgestelde criteria;

- Het fonds neemt vervolgens een besluit;
- Het project wordt uitgevoerd;
- Resultaten voor Brabant worden bereikt, gemonitord en gerapporteerd aan de provincie.

Draagvlak

We zoeken naar projecten die versterken waar we goed in zijn en vinden draagvlak belangrijk bij de beoordeling van projectvoorstellen. Door de werkwijze waarin de community, aanjaagfunctie en het fonds samengaan, zullen de voorstellen straks ook draagvlak hebben en passen bij het DNA van Brabant, want een voorstel dat niet past, zal zich niet gesteund weten door de community.

Geen top-down plan

Omdat er geen top-down plan is, is er dus ook niet op voorhand sprake van dekking over de verschillende cultuursegmenten of de hoeveelheid grote, middelgrote of kleine projecten. In de opdracht krijgt de stichting wel richtlijnen mee over de totale portfolio van projecten over de jaren heen. We willen dus geen harde schotten, maar we willen ook niet dat alles in één hoek terecht komt. Dit punt wordt juridisch verder uitgewerkt.

Iedereen kan indienen, het fonds stelt wel eisen

De initiatiefnemers zijn aan zet. Iedereen die een rechtspersoon is (niet zijnde een overheid) kan een project indienen. Dus organisaties uit de cultuursector, maar ook “un-usual suspects” zoals bedrijven, erfgoed-initiatiefnemers, ondernemers uit de vrijetijdseconomie. Aan de plannen van initiatiefnemers worden eisen gesteld. Deze eisen worden verder uitgewerkt in het Financieringsreglement dat straks onderdeel is van het Wensen en Bedenkingen dossier. De volgende onderwerpen zijn daarbij voorzien:

- Inhoud: doelen, activiteiten, legacy
- Draagvlak en marketing: doelgroepen, draagvlak in samenleving, uitstraling regionaal/nationaal/internationaal, verbinding met VisitBrabant
- Bijdrage aan het Brabantse cultuursysteem: positie van project in het cultuursysteem, welke impuls wordt gegeven, verankering talentontwikkeling
- Breder bijdrage aan Brabant: bijdrage aan VTE, Spoorzones, erfgoedcomplexen, landschappen, identiteit, DNA van Brabant, topsectoren, innovatie
- Samenwerking: met welke partijen wordt samengewerkt, welke cross-overs
- Onderzoek en monitoring: bezoekersaantallen, publiciteit, economische en sociale effecten
- Begroting: kosten, opbrengsten, verdienmodel langere termijn, gevraagde financiering

In het financieringsreglement zal ook worden aangegeven waar het fonds niet voor bedoeld is, zoals ter ondersteuning van reguliere exploitaties of voor stenen.

3. Het Fonds in relatie tot het cultuursysteem

Met het fonds versterken we het cultuursysteem

In de Commissie zijn vragen gesteld over de samenhang tussen het fonds en het cultuursysteem. Met Brabant C wil de provincie investeren in Brabant via kunst en cultuur. Maar de doelen zijn breder dan alleen versterking van de cultuur-piramide. Dat komt straks ook tot uitdrukking in het financieringsreglement. De initiatieven zullen

kunst en cultuur-initiatieven moeten zijn die betekenis hebben voor het cultuursysteem voor Brabant, gericht op het versterken en vergroten van kunst en cultuur van internationale kwaliteit en uitstraling in Brabant.

“The next level”

Het fonds gaat niet alleen over “investeren in de top”, maar over “investeren om de top te realiseren”. Het gaat er om dat een beweging naar boven ontstaat. Deze kan vanuit verschillende posities starten, bijvoorbeeld:

1. Door te investeren in cultuuraanbod van internationale kwaliteit met betekenis voor de daaronder liggende lagen van het cultuursysteem. Dit kunnen nieuwe initiatieven zijn of bestaande Brabantse initiatieven die doorgroeien naar de gewenste internationale kwaliteit en betekenis.
2. Door te investeren in kleinere bestaande of nieuwe initiatieven die de potentie hebben zich in een paar stappen te ontwikkelen tot een evenement van internationaal niveau. Deze variant start lager in de piramide en zou je verticale groei van onderaf kunnen noemen.

Meerjaren-groeiaanpak

We verwachten dat het vaak zal gaan om een meerjaren-groeiaanpak. Een langere termijn investering. Het fonds kan dus meerdere jaren ondersteunen, maar nooit structureel. Het fonds is altijd gericht op een impuls. Plannen van initiatiefnemers moeten helder zijn over de langere termijn, ook financieel. Het perspectief moet duidelijk zijn hoe de financiering is geregeld na de impuls van het fonds.

4. Multiplier en maatschappelijke effecten

Breed maatschappelijk effect

In de Commissie is benadrukt dat ook zij wil dat het fonds een breed maatschappelijk effect heeft. Dat is uitdrukkelijk de bedoeling. Brabant C is gericht op het behalen van maatschappelijke effecten in een breed spectrum; cultuur, leef- en vestigingsklimaat, vrijetijdseconomie, erfgoed en identiteit. Ook worden resultaten nagestreefd voor een breed spectrum aan doelgroepen: zie paragraaf 4.3 van het businessplan.

Multiplier groter dan 3

De multiplier van de investering van €25 miljoen zoals deze is gepresenteerd in het dossier heeft enkel en alleen de investeringen in cultuurprojecten in beeld gebracht. Doordat het fonds maximaal 30% financiert, zal wanneer we uitgaan van ruim €21 mln aan projectengeld, zo’n €70 mln worden geïnvesteerd in cultuurprojecten.

Maar terecht werd er in de Commissie op gewezen dat er daarnaast ook een indirecte multiplier is. In het culturele hoofdstad-dossier is deze door prof. Greg Richards geïndiceerd op minimaal 2. Ook het fonds zal een indirecte multiplier creëren, maar hoe groot die zal zijn, is moeilijk te zeggen. Er kan wel van worden uitgegaan dat de totale multiplier groter is dan de 3 die in het Statenvoorstel zijn gepresenteerd, die kan worden gegarandeerd.

Onderzoek, monitoring en 0-meting

De Commissie heeft aangegeven groot belang te hechten aan het zichtbaar maken van de resultaten. Het College heeft het vraagstuk van onderzoek en monitoring in

voorbereiding. Daarbij zal worden voortgebouwd op het voorwerk dat in samenwerking met prof. Richards in het kader van culturele hoofdstad is gedaan.

In het PS-voorstel is aangegeven onder beslispunt 3.6 dat voor monitoring en evaluatie zal worden aangesloten bij de systematiek van de eerder door de provincie opgerichte investeringsfondsen en dat GS jaarlijks zal rapporteren via de P&C-cyclus. Wanneer PS op 4 juli besluiten conform het voorstel dan zal voor het najaar 2014 een 0-meting worden voorbereid.

5. Governance

Fonds op afstand

GS kiest in het voorstel bewust voor positioneren op afstand, net als bij de andere fondsen. Zij wil het fonds midden in de samenleving plaatsen en soepel laten schakelen met andere partijen zoals cultuursector, bedrijfsleven, landelijke en Europese fondsen. Bij deze afweging is gebruik gemaakt van de provinciale code sturing in samenwerkingsrelaties. En hierover is gesproken met bijvoorbeeld bestaande culturele fondsen, gemeenten en het culturele veld.

Stichtingsvorm meest passend

Naar aanleiding van adviezen van interne juristen en van het kantoor van de Landsadvocaat is bewust gekozen voor de stichtingsvorm en niet een BV. De doelstellingen van het fonds zijn ideëel van aard en niet gericht op het behalen van winst.

Waarom een zelfstandige eenheid

De Commissie heeft de vraag gesteld waarom het fonds niet wordt ondergebracht bij een bestaande organisatie, bijvoorbeeld een steunfunctie. Het College heeft daarvoor een aantal redenen.

1. De provincie wenst (op hoofdlijnen) een grote mate van zeggenschap over de op afstand te zetten middelen. Bestaande organisaties als steunfuncties hebben een governance-structuur waarop de provincie geen directe invloed heeft. Niet in de Raad van Toezicht en niet op bestuursniveau. Bij de nieuw op te richten stichting kan de provincie (net als bij de andere fondsen) die structuur zelf ontwerpen en zo maximale invloed uitoefenen. Deze structuur komt aan de orde in het Wensen en Bedenkingen dossier, onderdeel oprichtingsacte/statuten.
2. Er is niet één organisatie te noemen die bij de brede doelstelling van het fonds past. Het gaat om een combinatie van professionele kunsten, amateurkunsten, erfgoed, VTE en bedrijfsleven. Ook hier geldt dat het fonds midden in de samenleving komt te staan.
3. Momenteel speelt de discussie over nut en noodzaak van steunfuncties en die discussie is nog niet afgerond.

Kleine eenheid met verbindende en vernieuwende rol

Het College is daarom voorstander van het oprichten van een kleine eenheid, die juist een verbindende en aanjagende rol kan spelen. Een eenheid die een tijdelijke opdracht krijgt, in eerste instantie tot en met 2018. Het College zal de stichting een vernieuwingsopdracht meegeven en er voor zorgen dat ze zo ontworpen wordt dat zij op termijn eenvoudig verbonden kan worden met de ontwikkeling die het traject nut en noodzaak steunfuncties oplevert.

Samenwerken met bestaande organisaties

In de uitvoering, bijvoorbeeld als het gaat om het ontwikkelen van de community en van de aanjaagrol, zal de stichting zeer nauw samenwerken met de bestaande steunorganisaties zoals bkbc, Kunstbalie, Erfgoed Brabant, Het Pon, BOM en Visit|ConnectBrabant.

Commitment gemeenten

De Commissie heeft gewezen op het belang van commitment bij gemeenten. Gemeenten komen in het concept van Brabant C in de rol van co-financier. De B5-gemeenten hebben deze rol omarmd. Verder zijn dit voorjaar gesprekken gevoerd met 25 middelgrote en kleinere gemeenten over samenwerking op het terrein van cultuur. In diverse Collegeakkoorden zijn incidentele middelen voor cultuur vrijgemaakt.

Rol van de community bij beoordelen projecten

Het is de bedoeling om de community via de C60, een deelverzameling van de grote community, een rol te geven bij de beoordeling van de projecten. Dit is in het businessplan op hoofdlijnen beschreven. In overleg met juristen vindt nu uitwerking plaats, waarbij de ideeën worden getoetst aan de Algemene Wet Bestuursrecht. Dit onderdeel komt aan de orde in het Wensen en Bedenkingen-dossier.

Een van de criteria waarop getoetst zal worden, is draagvlak van het project in de Brabantse samenleving. Innovatieve manieren om dat draagvlak te toetsen, bijvoorbeeld via sociale media, zullen daarbij zeker worden meegenomen.

6. Organisatie

Minimale bezetting

In het statenvoorstel geeft GS aan een kleine eenheid met minimale bezetting te willen inrichten. Voor de uitvoering van de taken van een fonds is minimaal een eenheid van 5 à 6 FTE nodig. De kern van het voorstel Brabant C is echter de combinatie tussen het fonds, de aanjaagrol en de community. Juist in deze combinatie schuilt de vernieuwing en alle drie maken dan ook onderdeel uit van het primaire proces van het fonds. Hierdoor komt de eenheid uit op 7 à 8 FTE. In hoofdstuk 7 van het businessplan is een indicatie gegeven van omvang en kosten.

Hoogte van de uitvoeringskosten

Door diverse fracties zijn vragen gesteld over de hoogte van de uitvoeringskosten. De uitvoeringskosten zijn in het businessplan becijferd op €9 ton per jaar. Op een nominaal bedrag van 25 miljoen is dat minder dan 4% per jaar. Wanneer wordt gerekend naar het jaarbudget van 7 miljoen is sprake van 13%. Wanneer het fonds uit zou mogen gaan van €40 miljoen of van de €75 mln die ze genereert, verandert het percentage. Ter vergelijking: bij culturele hoofdstad werd gerekend met een nominaal bedrag van €100 miljoen – de cofinanciering door gemeenten was daarbij reeds inbegrepen. Ook bij de andere fondsen is sprake van grote nominale bedragen.

Er is ook gevraagd om het verschil te duiden tussen de uitvoeringskosten voor Brabant C in vergelijking met de andere fondsen. Daarbij is het belangrijk om verschil te maken tussen de externe en de interne uitvoeringskosten. Het Innovatiefonds bijvoorbeeld

heeft toentertijd met name de interne uitvoeringskosten in beeld gebracht en bij het Groen Ontwikkelfonds worden de kosten van de werkeenheid niet aan het fonds toegerekend.

Het College wil de uitvoeringskosten zo laag mogelijk houden, maar gaat wel uit van een eigenstandige pro-actieve eenheid van ruim 7 FTE die gehuisvest is buiten het provinciehuis (conform het businessplan). Door afspraken te maken over detachering met provincie en steunfuncties zouden de personeelslasten voor het fonds aanzienlijk kunnen worden teruggebracht. Door qua huisvesting aan te sluiten bij een bestaande instelling zijn wellicht nog meer voordelen te behalen. Het College zegt toe op deze wijze de uitvoeringskosten zo veel mogelijk omlaag te zullen brengen en ziet de genoemde 4% als een plafond en niet als een richtsnoer.

Tot besluit: toezeggingen Memorie van Antwoord

- Eenduidigheid over de looptijd van het fonds. Het gaat om de jaren 2015 tot en met 2018, dus 4 jaren. Dit leidt tot een tekstwijziging in het Statenvoorstel op pag. 8: “... waarmee het totaal gevraagde budget voor de periode 2014 tot en met 2018 ...”, wordt gewijzigd in “... waarmee het totaal gevraagde budget voor de periode 2015 tot en met 2018 ...”
- Eenduidigheid in doelen en resultaten tussen het Statenvoorstel en het Businessplan, hetgeen resulteert in een tekstuele wijziging op pag. 4 van het Statenvoorstel: waar staat “De concrete resultaten”, te wijzigen in “De concrete doelen”